

Kiállítás Megnyitó – Iparművészeti Múzeum

OPUS 735 – A háború nyomai az Esterházy hercegi kincstár műtárgyain

„A legjobb lenne bombabiztos spájz, ahová be lehetne zárkózni és csak akkor kijönni, amikor a békét aláírták. Ez lenne az élet maradéktalan megoldása. Ez jelzi, hogy a háború kitörése pillanatában az emberiség hol állt, mit gondolt, mit érzett, milyen Hatalmakat szolgált és milyen életet élt.”

Tisztelt Főigazgató úr, Kedves Barátom!

Tisztelt Kurátor Asszonyok!

Tisztelt Vendégek, Ünneplő Közönség!

Az idén 125 éve született, két világháborút is átélt Hamvas Béla „A HÁBORÚ NAGYSÁGA ÉS AZ EMBER KICSINYSÉGE” című esszéjében a világégések idején testet öltő és mindent elborító krízis hatása alatt elemzi „az extrovertált emberiség tömegkatasztrófáját”. A szerző ettől az elemzéstől nem magyarázatot, vagy feloldozást várt – ahogyan nem várhatunk mi sem. Az elemzés indíttatása: feldolgozási, tanulási folyamat, amelynek nincs vége. A háborúról való gondolkodás időszerűsége sajnos sohasem évül el – ahogy ezt a főigazgatói beszédben is utalásként hallottuk. A háború tomboló vagy sunyin kúszó fizikai és lelki pusztítását nem szabad relativizálnunk és nem lehetséges elfelednünk sem. Az „örök gyalázatot”, az elátkozott történelmi korokat időtlen mementóként oda kell állítani minden generáció elé és tudatosítani kell azt, hogy téves anamnézis, hogy a háború az emberiséggel elválaszthatatlanul együtt élő alapproblémák és konfliktusok megoldását, vagy akár csak csillapodását eredményezhetné. Újabb idézet Hamvastól: *„A béke ugyanis nem az, hogy az ágyúk nem szólnak és csendbe burkolózva elaljasodásában az embert a lövöldözés nem zavarja. A békének egyetlen alapja van, és ha a békét nem az igazságra építik, az feltétlenül és holtbiztosan minden esetben újra meg újra felbomlik.”*

A háborúk idején a létért való küzdelem mellett az értékmentés ösztönös igénye is az ember sajátja. A hamvasi értelemben vett „bombabiztos spájz” keresését soha nem szabad és nem is adhatjuk fel. Akkor sem, ha a biztosnak hitt óvóhely valójában nem is annyira biztos.

A ma megnyíló kiállítás monumentális lenyomata mindannak, amiről az életünk kulisszáiként bennünket körülvevő tárgyak az idő és a tér koordináta-rendszerében beszélni tudnak. Beszélni, mesélni felemelkedésről és bukásról, gazdagságról és nyomorról, ragyogásról és letűnt pompáról, szépségről és gonoszságról, igyekezetről és balszerencséről, pusztulásról és romokon ébredő reménységről.

A ma megnyíló különleges tárlat története utal az ismert tényre, hogy a Budai Várért folyó apokaliptikus ostrom, az elkeseredett harcok nem kímélték a kincseknek rejtékhelyet adó Tárnok utcai hercegi palotát sem... Az Esterházy-kincsek évszázadokon átívelő –öt évszázadot átölelő-, hányattatott sorsa a történelem tanújává emelte e rendkívüli, páratlan gyűjteményt – e tanúságnak minden diadalával és bukásával együtt. Az Iparművészeti Múzeum aktív részese és alakítója lett ezen unikális kincstár XX. századi történetének. Nagy élményemként tartom számon, amikor megtekinthettem 7-8 évvel ezelőtt ezt a csodát főigazgató úr jóvoltából és az Ő vezetésével. A Múzeum munkatársai példaértékű, hallatlan elkötelezett erőfeszítéseket tettek –ahogy hallottuk, szakmai generációkon keresztül-, és óvó-védő, helyreállító szakmai munkát végeztek, melynek gyümölcseit időről-időre megtekinthette a nagyközönség.

Felemelő és reményt adó a gondolat, hogy a kollégák, akik áldozatos munkával és imponáló szakértelemmel konzerválják és restaurálják hosszú évtizedek óta a sérült kincseket, egyúttal elődeink, a háborút elszenvedett nemzettársaink erőfeszítéseinek is értelmet és célt ajándékoznak.

Az üzenetet értjük. Az üzenetet, hogy nem létezik totális reménytelenség, nem létezik jövőtlenség. Mert a művészetek és a kultúra kincsei elpusztíthatatlanok. Roncsolódhatnak, repedhetnek, törhetnek – de mindig lesznek kezek, amelyek szilárdan és áldozatok árán is megtartják, megjavítják, visszaépítik őket.

2022. július 28., Budapest

Hamvas tisztán látta: mindig voltak, vannak és lesznek bombabiztos spájzok. Egy ősi gyökerekkel bíró nemzet, amely történelmi és kulturális öröksége, valamint erős identitással bíró közössége metszetében él és álmodik. Szikla szilárdságú, kikezddhetetlen szellemi univerzum, ahová semmilyen bomba nem csapódhat be.

A kiállítás ötlete merész kortárs gondolatban fogant: nem a tökéleteset, a fényeset, a hibátlant bemutatni. Ha úgy tetszik: ez egy kvázi anti-kiállítás, de egyben korszerű, virtuóz vállalat is. Hirdetni országnak, világnak, hogy mindennek örülni kell. Nemcsak a hibátlan képes ragyogni! A sérült, a törött is ott rejti magában a fényt és az újjászületés reményességét. Restaurálásra váró tárgyak egy megújulását váró, csodálatos épületben. Erős megfeleltetés, hangsúlyos kettős allegória...

Az értékmentés, a kultúra, a kulturális örökség hősies megóvására tett erőfeszítések egyúttal bizonyosságot jelentenek a nemzet, s az emberiség, számára is reményről, jövőbe vetett hitről és bizalomról.

Megkülönböztetett köszönet illeti mindazokat, akik a jelen kiállítást megálmodták, ahhoz bármit is hozzátettek, megszervezték, és akiknek kitartó munkája lehetővé tette a megvalósítást. Most és a múltban mindezért dolgoztak.

Gratulálok Cselovszki Zoltán főigazgató úrnak és az idén 150 éves Iparművészeti Múzeum teljes kollektívájának. Külön köszönet illeti Pandur Ildikó és Pásztor Emese kurátor asszonyokat kiemelkedő szakmai munkájukért és teljesítményükért.

A magyar emberek értékteremtő és értékmegőrző ösztöneibe, kiemelkedő szakmai tudásába és töretlen lelkesedésébe, valamint jövőépítő szándékába vetett hittel nyitom meg az 1872-ben alapított Iparművészeti Múzeum 735. tárlatát, az „OPUS 735 – A háború nyomai az Esterházy hercegi kincstár” című kiállítást, installációt.

A kezdő idézet befejezésével, Hamvas Béla szavaival zárva gondolataimat:

„Ez a tevékenység: a lehullottat visszaemelni, az elvesztettet megtalálni, a bemocskolódottat megtisztítani, az elhomályosultat kifényesíteni, az összetörtet ismét egybeépíteni, a fellázadtat megtéríteni és megbékíteni. Egyszóval: megváltani. Az emberi tevékenység értelme, hogy a világot át kell emelni a szellemi világba, vagyis arannyá kell változtatni.”

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!